

meddelad i Ängelholm

KÄRANDE

Klemeco Nord Aktiebolag, 556209-1297, Boarp 1838,
260 80 MUNKA LJUNGBY
Ställföreträdare: Bertil Burström, samma adress

SVARANDE

Lena Ström, 460504-4546, Dörjaregränd 10, 262 62 ÄNGELHOLM
Ombud: advokaten Lars Laurin, Advokatfirman Lindahl HB,
Hjälmaregatan 3, 211 18 MALMÖ

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas
 2. Klemeco Nord Aktiebolag skall ersätta Lena Ström för rättegångskostnader med trehundra två tusentvåhundra femtio (302 250) kr, varav 250 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker. Mervärdesskatt ingår med 50 000 kr
-

BAKGRUND

Klemeco Nord Aktiebolag (Klemeco) ägs av Bertil Burström, som är ingenjör och har utvecklat en ny skruv för infästning i porösa byggnadsmaterial. Produkten säljs under namnet Klemit. År 1982 upplät Klemeco formlöst ensamrättsförsäljningen av Klemit till Jernmanufaktur Aktiebolaget Raco (Jernmanufaktur). Under 1984 såldes klemitprodukter för 340 000 kr. Under de tre första kvartalen 1985 uppgick försäljningen till 270 000 kr. Bertil Burström var missnöjd med försäljningsresultatet och ville bryta ensamförsäljningsavtalet. Efter förhandlingar mellan Klemeco och Jernmanufaktur ingick de båda bolagen den 30 januari 1986 ett nytt, skriftligt avtal, enligt vilket Jernmanufaktur även i fortsättningen fick ensamrätt till försäljningen av klemitprodukterna. Enligt punkten 3.1 i avtalet skulle Jernmanufaktur varje kalenderår köpa klemitprodukter för ett visst minimibelopp, som för 1986 och 1987 bestämdes till 600 000 kr per år. Den 19 september 1986 hade Jernmanufaktur under året endast köpt för 37 073 kr. Klemeco hade uppfattningen att Jernmanufaktur genom avtalet hade garanterat inköp för minst 600 000 kr för vart och ett av åren 1986 och 1987. Den 19 september 1986 bereddes Jernmanufaktur tillfälle att köpa upp till den garanterade volymen senast den 20 oktober 1986. Om så inte skedde menade Klemeco att det kunde förutses att Jernmanufaktur inte skulle fullfölja avtalet och en hävningsförklaring framfördes reservationsvis. Denna innebar att återförsäljaravtalet skulle anses hävt och upphöra per den 21 oktober 1986 på grund av anteciperat kontraktsbrott. Vid ett sammanträffande mellan företrädare för bolagen den 10 oktober 1986 förklarade Jernmanufaktur att man inte avsåg att göra kompletteringsköp för att nå upp till värdet 600 000 kr. Klemeco vidhöll sin tidigare inställning och uppgav att man hade för avsikt att kräva skadestånd av Jernmanufaktur. Klemeco väckte därefter talan mot Jernmanufaktur vid Malmö tingsrätt och yrkade att Jernmanufaktur skulle förpliktas att till Klemeco utge skadestånd med, såsom talan slutligt bestämdes, 609 000 kr jämte ränta. Jernmanufaktur bestred käromålet och tingsrätten ogillade Klemecos talan. Klemeco över-

klagade tingsrättens dom och hovrätten biföll i så måtto käromålet att hovrätten förpliktade Jernmanufaktur att utge skadestånd till Klemeco med 442 942 kr jämte ränta samt ersättning för rättegångskostnader. Jernmanufaktur överklagade hovrättens dom och Högsta domstolen ogillade käromålet. Klemeco företrädde vid tingsrätten och i hovrätten av advokaten Lena Ström. Målet finns refererat i NJA 1992 s 403.

I avtalet mellan Klemeco och Jernmanufaktur är följande bestämmelser av intresse i detta mål.

3.1. Återförsäljaren skall för leverans under varje kalenderår under avtalstiden av Säljaren köpa en viss minimikvantitet av Produkterna. Minimikvantiteten för kalenderåret 1985 skall kompletteringsköpas för 90 000 kr. För åren 1986 och 1987 har minimikvantiteten bestämts till inköp för 600 000 kr/år.

3.4 Om Återförsäljaren under ett kalenderår ej uppnår den avtalade minimikvantiteten, så äger Säljaren rätt att senast den 31 mars påföljande kalenderår uppsäga avtalet till omedelbart upphörande.

5.1. Återförsäljaren skall på allt sätt och efter bästa förmåga aktivt verka för största möjliga avsättning av Produkterna inom Territoriet. Särskilt åligger det Återförsäljaren

att fortlöpande ge Säljaren alla de upplysningar som är nödvändiga för bästa möjliga bearbetning av marknaden,

att mottaga och vidarebefordra reklamationer och andra meddelanden från kunder inom Territoriet och i sådana fall på bästa sätt tillvarata Säljarens intressen,

att aktivt bevaka Säljarens marknadsandel inom Territoriet samt

att hålla kunskapen om Säljarens produkter på hög nivå.

- 9.3. Parterna skall årligen under augusti och november månad sammanträda för att diskutera den dittillsvarande och den förväntade försäljningen för kommande 12-månadersperiod samt likaså diskutera de försäljningsaktiviteter som förevarit och som planeras. Återförsäljaren kallar till ifrågavarande sammanträden.

- 10.3. Part äger jämväl rätt att uppsäga avtalet till omedelbart upphörande om andra parten bryter mot sina skyldigheter enligt detta avtal och ej inom trettio (30) dagar, efter att ha erhållit meddelande om denna sin brist från motparten, vidtager rättelse.

YRKANDEN OCH GRUNDER

Klemeco har nu yrkat att Lena Ström skall förpliktas att utge skadestånd till Klemeco med 1 478 054 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 maj 1993 till dess betalning sker. Av det fordrade beloppet avser 442 942 kr det av hovrätten utdömda skadeståndet, 386 538 kr egna och motpartens rättegångskostnader i de tre instanserna samt 648 574 kr ränta på ovan nämnda delbelopp.

Klemeco har gjort gällande att Lena Ström som ombud för Klemeco vid utförandet av bolagets talan vid tingsrätten och i hovrätten varit försumlig i följande hänseenden.

- i. Lena Ström vidhöll ej vid tingsrätten grunden avseende brott mot punkterna 5.1 och 9.3 i avtalet eller underlät att självant åberopa dessa grunder eller att råda Klemeco till detta. Om brott mot punkten 5.1 i avtalet hade åberopats,

är det sannolikt att Klemecos talan mot Jernmanufaktur hade vunnit bifall.

- ii. Lena Ström har ej i tillgänglig och erforderlig grad belyst bakgrunden till och förutsättningarna för Klemecos upplåtelse av rättigheten att vidareförsälja klemitprodukterna i Sverige och har därvid bl a underlåtit att som skriftlig bevisning vid tingsrätten åberopa tre av de brev som föregick avtalet. Lena Ström har ej heller i tillräcklig mån iakttagit sin undersökningsplikt, då hon underlät att för Klemeco redovisa standardavtalet EÅ 85 och att åberopa det som tolkningsdatum vid tingsrätten.
- iii. Lena Ström har underlåtit att som generell skadestandsgrund åberopa de allmänna rättsgrundsatserna som gäller i avtalsförhållanden.
- iv. Lena Ström har underlåtit att uttryckligen som tolkningsdatum åberopa det ojämna styrkeförhållandet eller obalansen mellan parterna.
- v. Lena Ström har underlåtit att som tolkningsdatum åberopa den ekonomiska press och det vilseledande agerande med skengarantier, konspiration m m som Jernmanufaktur utsatte Klemeco för.

Lena Ström har bestritt käromålet. Hon har vitsordat beloppet 442 942 kr för det fall att tingsrätten skulle finna att hon gjort sig skyldig till vårdslöshet vid utförande av skadeståndstalan grundad på brott mot punkten 3.1 och att detta föranlett utgången i Högsta domstolen. Däremot har hon, om tingsrätten skulle finna att hon förfarit vårdslöst och orsakat skada genom att inte jämväl åberopa brott mot punkten 5.1 som grund för Klemecos talan mot Jernmanufaktur, inte vitsordat något belopp i denna del. Lena Ström har vitsordat beloppet avseende rättegångskostnader med avdrag för 69 900 kr, som Klemeco erhållit från sitt försäkringsbolag. Hon har inte haft någon invändning mot ränteberäkningen.

Lena Ström har som grunder för sitt bestridande anfört: Hon har ej varit vårdslös i något avseende. Det bestrids att någon av punkterna 5.1 och 9.3 i avtalet är skadeståndssanktionerad. Punkten 9.3 är för övrigt endast en ordningsregel. Det kan inte vitsordas att Jernmanufaktur brutit mot punkten 5.1 i avtalet eller att Klemeco orsakats ekonomisk skada på grund härav. Vidare kan det inte vitsordas att Klemeco endast behöver göra sannolikt att en talan på grundval av punkten 5.1 skulle ha bifallits. Det kan ej vitsordas att underlåtenheten att åberopa punkterna 5.1 och 9.3 orsakat någon skada. - Under förhöret med Jernmanufacturs ställföreträdare Lars Jivede vid tingsrätten åberopades breven för att styrka att garantier varit på tal innan avtalet skrevs under, vilket sedan vitsordades. Breven blev därför processmaterial vid tingsrätten men behövde ej åberopas som bevisning i formell mening. Även i hovrätten åberopades breven och var därför processmaterial även där. Därmed blev breven processmaterial även i Högsta domstolen. - Lena Ström har belyst bakgrunden till upplåtelsen av försäljningsrätten till klemitprodukterna till Jernmanufaktur och har gjort sedvanliga rättsutredningar och bedömningar. Hon har inte åberopat standardavtalet EÅ 85. Ett åberopande därav hade inte varit till någon fördel för Klemecos talan. - Lena Ström har inte åberopat allmänna rättsgrundsatser, som i allt väsentligt torde vara att hänföra till den grund som gäller brott mot punkten 5.1. Ett åberopande därav hade inte påverkat utgången i målet. - Lena Ström har både i skrifter till såväl tingsrätten som hovrätten och muntligen vid huvudförhandlingarna åberopat det ojämna styrkeförhållandet mellan avtalsparterna. Det är således felaktigt som hovrätten skrivit i sin dom att så ej skett. - I sin stämningsansökan har Lena Ström framfört de omständigheter som Klemeco angett ovan under punkten v. och hon har även låtit Bertil Burström berätta om dessa under förhören både vid tingsrätten och i hovrätten.

Klemeco har till utveckling av sin talan anfört: Innan Klemeco ingick avtalet med Jernmanufaktur den 30 januari 1986, förekom en skriftväxling mellan de båda bolagen, varvid Jernmanufaktur företräddes av biträdande juristen Mats Nilsson vid Advokatbyrån

Morin, Nordqvist & Schinzel i Malmö. Av brevväxlingen framgår att Klemeco hade krav på att Jernmanufaktur skulle ställa vissa garantier. I avtalet förband sig Jernmanufaktur att för vart och ett av åren 1986 och 1987 köpa klemitprodukter för ett visst minimibelopp. Vidare åtog sig Jernmanufaktur bl a att verka för största möjliga försäljning och att informera Klemeco om marknaden. Till en början hade Jernmanufacturs säljare regelbunden kontakt per telefon med Klemeco, men i april 1986 upphörde dessa kontakter och någon månad senare slutade Jernmanufaktur att köpa produkterna. Vid ett sammanträffande i juni 1986 uppgav Lars Jivede att det var nödvändigt att avvakta till i slutet av året för att se hur försäljningen skulle komma att utveckla sig samt att Jernmanufaktur skulle köpa den garanterade kvantiteten eftersom man var bunden av avtalet. Vid detta möte framkom även att Bertil Burströms tidigare kompanjon Sven Ålander hade täta kontakter med Jernmanufaktur och vid en förhandling i ett tvistemål mellan Klemeco och ett annat företag i Göteborgs tingsrätt den 14 september 1987 uppgav Sven Ålander att han kände till Klemecos avtal med Jernmanufaktur. Bertil Burström utverkade Jernmanufacturs tillåtelse att även Klemeco skulle få sälja produkterna och Klemeco ingick därför i juli 1986 med Nils Gunnar Wijkström en överenskommelse, enligt vilken denne fick marknadsföra produkterna. Då Jernmanufacturs inköp den 31 augusti 1986 inte hade förändrats och Jernmanufaktur ej enligt avtalet hade kallat till informationsmöte, påtalade Klemeco förhållandena för Jernmanufaktur. Klemeco behövde juridisk hjälp och efter att ha läst de gula sidorna i telefonkatalogen kontaktade Bertil Burström Lena Ström, som utgav sig för att vara specialist på avtals- och skadeståndsrätt. Bertil Burström besökte Lena Ström den 15 september 1986 och överlämnade då en pärm med handlingar. Lena Ström tillskrev Jernmanufaktur och förklarade att Klemeco skulle komma att häva avtalet, om inte Jernmanufaktur senast den 20 oktober 1986 vidtog rättelse och köpte upp till den garanterade volymen. Som grund för hävning åberopades även brott mot informationsplikten enligt punkten 5.1 i avtalet. Jernmanufaktur meddelade att man inte avsåg att fullfölja avtalet och Klemeco vidhöll hävningsförklaringen. Klemeco förklarade att man skulle kräva skadestånd,

varvid Jernmanufaktur bestred skadeståndsansvar och angav att den enda sanktion som kunde följa på att den angivna inköpsvolymen inte hade uppnåtts var att Jernmanufaktur skulle förlora ensamrätten. I november 1986 ingav Lena Ström stämningsansökan till Malmö tingsrätt och yrkade att Jernmanufaktur skulle förpliktas att utge skadestånd. Som rättslig grund angavs att Klemeco hade hävt det mellan bolagen ingångna återförsäljaravtalet på grund av anteciperat kontraktsbrott, vilket bestod i att Jernmanufaktur inte uppnådde garanterad inköpsvolym enligt avtalet, och att kontraktsbrottet var väsentligt samt att Jernmanufaktur bar strikt ansvar för uppkommen skada. Under rubriken "Skadeståndsskyldigheten" utvecklade Lena Ström Klemecos talan och anförde att Jernmanufaktur gjort sig skyldigt till väsentligt kontraktsbrott genom att inte uppfylla garantiåtagandet och därigenom ådragit sig strikt skadeståndsskyldighet samt att, såvitt gällde brottet mot informationsskyldigheten, Jernmanufaktur i vart fall förfarit försumligt. Innan Lena Ström ingav stämningsansökan sade hon: "Vinner vi inte det här målet finns det ingen rättvisa i Sverige." Jernmanufaktur bestred käromålet och anförde att inget kontraktsbrott förelåg och att punkten 3.1 i avtalet inte utgjorde någon inköpsgaranti samt att den enda sanktion som kunde komma ifråga var att Jernmanufaktur enligt punkten 3.4 skulle förlora sin rätt att vara ensamförsäljare. Vidare bestred Jernmanufaktur att man brutit mot informationsplikten enligt punkten 5.1. Jernmanufaktur uppfattade således ursprungligen Klemecos talan så att Klemeco åberopade även brott mot punkten 5.1 som grund för skadestånd. Lena Ström vidhöll i yttrande och bevisuppgift den 18 april 1988 att punkten 3.1 utgjorde ett garantiåtagande och bemötte samtidigt Jernmanufacturs påstående att klemitprodukterna aktivt hade marknadsförts och att Jernmanufaktur inte hade brutit mot informationsplikten i avtalet samt anförde vidare att Klemeco gjorde gällande att Jernmanufaktur medvetet "stoppat försäljningarna av Klemitprodukterna." Som stöd för sistnämnda påstående åberopade Lena Ström en uppgift från Sören Nyberg, enligt vilken säljarna hos Jernmanufaktur före semestrarna 1986 instruerats att inte längre agera och verka för klemitprodukterna såvida inte offert redan avgivits. Sören Nyberg var fram till den 1 april 1987

anställd som säljare hos Jernmanufaktur där det fanns ytterligare tre säljare, som kunde styrka att de hade fått order att inte sälja klemitprodukterna men Lena Ström åberopade inte dem som vittnen. Lena Ström åberopade förhör under sanningsförsäkran med Bertil Burström för att styrka bl a att Klemeco haft rätt att häva avtalet på grund av Jernmanufacturs kontraktsbrott dels med avseende på underlåten information och dels med avseende på underlåtna inköp. Vidare åberopades vittnesförhör med Sören Nyberg till styrkande av att Jernmanufaktur medvetet underlåtit att uppfylla återförsäljaravtalet och med styrelseledamoten i Klemeco, Britt Marie Cederholm, till styrkande av att Jernmanufaktur brustit i informationsskyldigheten enligt återförsäljaravtalet. Jernmanufaktur bestred Klemecos påståenden att Jernmanufaktur skulle ha stoppat eller försökt att stoppa försäljningen av klemitprodukterna samt att Jernmanufacturs säljare skulle ha erhållit instruktion att inte verka för produkternas avsättning. Jernmanufaktur åberopade som skriftlig bevisning bl a två brev, riktade till Jernmanufacturs försäljare, daterade i februari 1986 respektive den 2 juni 1986 och undertecknade av Lars Jivede. Brevet från februari 1986 handlar om en "Klemite-drive". I juni-brevet framhåller Lars Jivede att säljarna borde ha som mål att sälja bl a 5 000 Klemite per månad. Jernmanufaktur åberopade som muntlig bevisning dels förhör under sanningsförsäkran med Lars Jivede till styrkande av bl a att Jernmanufaktur inte hade vidtagit någon åtgärd för att förhindra försäljningen av produkterna utan i stället på sedvanligt sätt hade genomfört marknadsföringsåtgärder och dels vittnesförhör med Kent Westlund, anställd vid Jernmanufaktur, till styrkande av att Jernmanufacturs försäljare inte erhållit instruktioner om att inte marknadsföra klemiteprodukter. Tingsrätten höll huvudförhandling i målet den 29 september och den 2 oktober 1989. Protokollet från huvudförhandlingen innehåller inte någon uppgift om att Klemeco frånfallit någon tidigare åberopad grund eller att någon tidigare icke åberopad grund skulle ha åberopats. Av protokollet framgår att Lena Ström som skriftlig bevisning åberopade brev till Klemeco från Jernmanufacturs styrelseordförande, advokaten Carl Ekberg, återförsäljaravtalet, hävningsförklaringen samt en rapport

angående beräkning av skadans storlek. Tingsrätten meddelade dom den 23 oktober 1989 och ogillade Klemecos talan. I domen har tingsrätten som enda grund för Klemecos talan anfört att Jernmanufaktur förorsakat Klemeco skada genom att bryta mot återförsäljaravtalet samt att kontraktsbrottet, som var väsentligt, bestått i att Jernmanufaktur inte uppnått garanterad "försäljningsvolym" enligt avtalet. Genom att Lena Ström både i hävningsförklaringen och i stämningsansökan hade åberopat brott mot punkten 5.1 hade Bertil Burström fått intrycket att även denna grund åberopades i skadeståndsdelen. Klemeco överklagade tingsrättens dom och i en komplettering till vadeinlagen utvecklade Lena Ström grunderna för vadetalan. Till stöd för att punkten 3.1 i avtalet avsåg en garantiutfästelse åberopades nu bl a ett brev från Klemeco till Mats Nilsson den 17 januari 1986 samt två brev från Mats Nilsson till Klemeco den 20 respektive den 22 januari 1986. Breven åberopades emellertid inte som skriftliga bevis enligt bevisuppgiften i samma inlaga. Som muntlig bevisning åberopades vittnesförhör med Sören Nyberg till styrkande av att Jernmanufaktur medvetet underlåtit att uppfylla sitt åtagande genom att säga till säljarna att de skulle upphöra med att sälja klemitprodukterna. Jernmanufaktur vidhöll sin tidigare inställning och anförde att bevis temat för Sören Nybergs vittnesmål avsåg omständigheter som var antingen ostridiga eller irrelevanta för den av Klemeco förda talan samt begärde att hovrätten skulle pröva om inte vittnesförhöret med Sören Nyberg borde avvisas. Lena Ström anförde vidare att anledningen till att Jernmanufaktur inte hade uppfyllt sitt garantiåtagande hade betydelse vid bedömningen av om skadeståndsskyldighet skulle föreligga och vidhöll sin begäran om vittnesförhör med Sören Nyberg, som skulle höras om att Jernmanufaktur medvetet hade brutit mot garantiåtagandet. Hovrätten avvisade i beslut den 6 april 1990 bevisningen med motiveringen att "den omständighet som vittnet skall bevisa är utan betydelse i målet." Hovrätten meddelade dom i målet den 31 oktober 1990 och förpliktade Jernmanufaktur att till Klemeco betala 442 942 kr jämte ränta och kostnader. Av hovrättens dom framgår att Jernmanufaktur vitsordat att Klemeco enligt punkten 3.4 i avtalet haft rätt att

häva detta samt att det inte gjorts gällande att det förelåg någon skillnad i styrkeförhållandet mellan avtalsparterna. Vidare framgår av domen att endast talan grundad på brott mot punkten 3.1 hade prövats. Det är oklart när vid tingsrätten den grund som byggde på brott mot punkten 5.1 fallit bort. Om även denna grund hade åberopats hade Klemecos talan varit starkare. Lena Ström borde ha åberopat standardavtalet EÅ 85 som tolkningsdatum och hon borde ha diskuterat detta med Bertil Burström, som kunde ha kommit med synpunkter. Lena Ström borde också ha åberopat att Jernmanufaktur innehöll betalning för Klemecos fakturor och att Sven Ålander kände till avtalet mellan Jernmanufaktur och Klemeco. Dessa omständigheter i förening med att Jernmanufaktur slutade att köpa produkterna visar att syftet var att få Klemeco på fall.

Lena Ström har till utveckling av sitt bestridande anfört: Uppdraget inleddes den 15 september 1986, då Bertil Burström besökte henne på kontoret. Denne berättade om produkterna och om avtalet om ensamförsäljningsrätt, som Klemeco hade ingått med Jernmanufaktur. Bertil Burström uppgav att Jernmanufaktur inte uppfyllde sina åtaganden enligt avtalet och Klemeco ville därför komma åt försäljningsrätten så snart som möjligt. Klemeco hade haft problem med verktygshaveri, vilket hade medfört leveransförseningar. Denna omständighet jämte prishöjningar som Klemeco genomfört hade irriterat Jernmanufacturs ledning. Hon fick tillgång till avtalet och analyserade detta. I punkten 5.1 finns regler om skyldighet att informera om och bearbeta marknaden. För att en talan om skadestånd grundad på brott mot punkten 5.1 skulle ha framgång måste Klemeco styrka att Jernmanufaktur hade förfarit vårdslöst. Då hade det uppstått problem att dra gränsen mellan otillräcklig försäljningsaktivitet och dålig marknad. Vidare skulle en talan grundad på brott mot punkten 5.1 medföra stora svårigheter att visa adekvat kausalitet mellan Jernmanufacturs handlande och skadan samt skadans storlek. Dessutom var det nödvändigt att beakta att Jernmanufaktur skulle ha kunnat använda att man inte hade fått produkterna levererade i tid. Hon drog därför slutsatsen att den enda framkomliga vägen för en skadeståndstalan var att grunda denna på brott mot punkten 3.1

och därvid ta fasta på Bertil Burströms uppgift att det var fråga om ett garantiåtagande från Jernmanufakturs sida, vilket skulle innebära strikt skadeståndsskyldighet. Enligt Bertil Burström hade Mats Nilsson samma dag eller dagen innan Bertil Burström hade undertecknat avtalet sagt att om Jernmanufaktur inte köpte minimikvantiteterna måste Jernmanufaktur betala skadestånd. Hon redogjorde för sina överväganden för Bertil Burström. Därefter skrev hon ett förslag till hävningsförklaring och åberopade såsom grund för hävning att Jernmanufaktur brutit mot punkterna 3.1 och 5.1 samt att Jernmanufaktur inte heller enligt punkten 9.3 hade kallat till möte och uppmanade Jernmanufaktur att enligt punkten 10.3 vidta rättelse. Sedan hon hade avsänt hävningsförklaringen, blev hon kontaktad av Nils-Gunnar Wijkström, som ville ha ett sammanträffande. Då hon såg Klemecos avtal med Nils-Gunnar Wijkström, insåg hon att Klemeco hade gjort sig skyldigt till kontraktsbrott mot Jernmanufaktur, vilket hon förklarade för Bertil Burström. Med anledning av hävningsförklaringen hölls den 10 oktober 1986 ett möte vid vilket Lars Jivede, Mats Nilsson, Bertil Burström och hon själv var närvarande. Lars Jivede och Mats Nilsson bestred hävningsförklaringen och förklarade att Jernmanufaktur inte hade för avsikt att göra några kompletteringsköp och att enligt punkten 3.4 den enda möjliga sanktionen vid brott mot punkten 3.1 var upphörande av ensamrätten. Lars Jivede uttryckte irritation över prishöjningar i juni och längre leveranstider. Mats Nilsson vidgick ej att han hade sagt till Bertil Burström att skadestånd skulle utgå, om Jernmanufaktur inte köpte minimikvantiteterna. I stämmingsansökan, som ingavs i november 1986, beskrev hon hur avtalet hade kommit till och argumenterade för Klemecos rätt till hävning av avtalet, varvid hon åberopade brott mot garantin i punkten 3.1 och brott mot informationsplikten i punkten 5.1. Beträffande sistnämnda kontraktsbrott gjorde Klemeco gällande vårdslöshet från Jernmanufakturs sida. Under målets förberedelse vid tingsrätten ersatte advokaten Bengt Sjövall Mats Nilsson som ombud för Jernmanufaktur. Bengt Sjövall vidhöll att Klemeco hade hävt avtalet utan grund och att den enda sanktionen vid brott mot punkten 3.1 var att ensamförsäljningsrätten upphörde enligt punkten 3.4. Bertil Burström hade av

säljare hos Jernmanufaktur fått reda på att Klemecos produkter inte längre skulle säljas. Hon kontaktade säljaren Sören Nyberg, som berättade att han före semestrarna hade hört Lars Jivede säga att "nu skall vi inte satsa på klemitprodukterna". Lars Jivede hade vid tillfället varit irriterad, vilket kunde bero på att Klemeco hade höjt priserna i juni. Bertil Burström hade lämnat henne namn på ytterligare några säljare hos Jernmanufaktur, Lars Hjort, Jan Gustavsson och Torsten Säll, som också skulle kunna vittna om att Jernmanufaktur medvetet hade stoppat försäljningen av produkterna. Två av dessa åberopades i förslag till bevisuppgift, som tillställdes Bertil Burström, men ej i den slutliga bevisuppgiften. Om de hade haft något att säga, hade de givetvis åberopats. Som muntlig bevisning vid tingsrätten åberopade Klemeco förhör under sanningsförsäkran med Bertil Burström samt vittnesförhör med Britt Marie Cederholm och Sören Nyberg. Bertil Burström hördes om garantiåtagandet och skadeståndsskyldigheten, Britt Marie Cederholm om brottet mot informationsplikten för att styrka rätten till hävning och Sören Nyberg om Jernmanufacturs åtgärd att stoppa försäljningen. Vid huvudförhandlingen vitsordade Bengt Sjövall att Klemeco enligt punkten 10.3 hade haft rätt att häva avtalet. Det fanns då ingen anledning att även i fortsättningen åberopa punkten 5.1 utan målet gällde enbart tolkningen av punkten 3.1. Jernmanufaktur åberopade inte Mats Nilsson för att vederlägga Bertil Burströms uppgifter om garanti. Den enda bevisning Jernmanufaktur hade i denna fråga var Lars Jivedes utsaga. Det gällde därför att få dennes trovärdighet ifrågasatt. Under förhöret med Lars Jivede frågade hon om han kände till att garantier hade varit på tal, varvid Lars Jivede svarade nekande. Lars Jivede fick tillfälle att ändra sig, men han vidhöll sin uppfattning. Hon visade honom då Mats Nilssons brev daterat den 22 januari 1986. Lars Jivede sade först att han inte hade sett brevet men ändrade sig sedan och tvingades då vitsorda att han visste att Klemeco hade utgått ifrån att avtalet skulle innehålla garanti om minimivolymer. Även Sören Nyberg och Kent Westlund hördes. Den sistnämnde uppgav att han inte hade hört Lars Jivede säga att försäljningen av klemitprodukterna skulle stoppas. Även Lars

Jivede hördes om detta och dessutom åberopade Jernmanufaktur de två breven skrivna av Lars Jivede i februari och i juni 1986. Med hänsyn till den motbevisning som Jernmanufaktur presenterade hade det varit svårt att styrka att Jernmanufaktur av vårdslöshet hade brutit mot punkten 5.1. Tingsrätten konstaterade att 3.1 skulle tolkas som en garanti men gick på Jernmanufakturs linje då det gällde att avgöra hur den var sanktionerad. Det var inte tal om annat än att tingsrättens dom skulle överklagas. Hon har aldrig sagt: "Vinner vi inte det här målet finns det ingen rättvisa i Sverige". I vadeinlagan citerade hon brevväxlingen mellan Mats Nilsson och Bertil Burström, som hade ägt rum kort tid före avtalets undertecknande. Under förhöret med Bertil Burström i hovrätten behandlades breven. Av förhöret med Lars Jivede i hovrätten framgick att denne var införstådd med att Klemeco hade krävt garantier. Efter huvudförhandlingen i hovrätten fakturerade hon Klemeco och fick då ett svar som hon tolkade på det sättet att Bertil Burström hade förlorat allt förtroende för henne och framställde en reklamation. På grund därav avsåg hon sig uppdraget. Därefter meddelade hovrätten sin dom, som delvis innebar bifall till Klemecos talan. - Enligt hennes mening hade det varit förödande för Klemecos talan att åberopa standardavtalet EÅ 85, eftersom detta avtal endast innehåller en målsättningsparagraf, och domstolarna kunde då ha tolkat avtalet mellan Klemeco och Jernmanufaktur i sådan riktning. Om det hade varit möjligt att föra en talan grundad på brott mot punkten 5.1, hade det varit aktuellt att tillämpa allmänna rättsgrundsatser. Hon har vid huvudförhandlingarna såväl under sakframställningen som under pläderingen talat om skillnaden i styrkeförhållandet mellan avtalsparterna. Redan i stämningsansökan framförde hon att Bertil Burström hade uppfattningen att Sven Ålander var inblandad i något som skulle kunna betecknas som en konspiration för att skada Klemeco. Det var dock ej möjligt att styrka att så var fallet, men Bertil Burström hördes om detta både vid tingsrätten och i hovrätten.

Parterna har fordrat ersättning för rättegångskostnader.

DOMSKÄL

Bertil Burström och Lena Ström har hörts under sanningsförsäkran. Parterna har även åberopat skriftlig bevisning, som från Klemecos sida varit omfattande.

Klemeco har gjort gällande att Lena Ström som grund för skadeståndstalan även borde ha åberopat brott mot punkterna 5.1 och 9.3 i avtalet och att Klemeco då sannolikt skulle ha vunnit bifall till sin talan mot Jernmanufaktur. Punkten 9.3 är, som Lena Ström påpekat, endast en ordningsregel och är inte skadestandsgrundande, varför ett åberopande därav inte kunde ha påverkat utgången av målet. Lena Ström har ingående berättat om sina överväganden då hon lagt upp Klemecos talan. Hon har därvid åberopat bl a brott mot punkten 5.1 som grund för hävning och Jernmanufaktur har sedermera vitsordat att Klemeco haft rätt att häva avtalet. För att en skadeståndstalan grundad på brott mot punkten 5.1 skulle ha vunnit framgång måste Klemeco ha visat att det förelegat vållande från Jernmanufacturs sida. Klemecos bevisning till styrkande av att Jernmanufaktur medvetet slutat att marknadsföra klemitprodukterna och därmed även upphört att köpa dessa bestod av vittnesförhör med Sören Nyberg. Därjämte skulle enligt Klemeco ytterligare tre säljare ha kunnat styrka detsamma. Mot Klemecos nu angivna bevisning skulle ha ställts Kent Westlunds och Lars Jivedes uppgifter samt de av Lars Jivede skrivna breven. Med hänsyn till det bevisläge som sålunda hade förelegat i fråga om vållande från Jernmanufacturs sida samt med beaktande av svårigheterna att styrka adekvat kausalitet och skadans storlek är det, som Lena Ström framhållit, föga sannolikt att en talan grundad på brott mot punkten 5.1 skulle ha vunnit bifall.

Bertil Burström har under sanningsförsäkran uppgivit att de tre breven som utväxlades mellan honom och Mats Nilsson en kort tid före avtalets undertecknande inte förekom "i skriftlig form" vid tingsrätten samt att han inte har något minne av att de förekom där "i muntlig form." Lena Ström har berättat att brevet daterat den 22 januari 1986 behandlades vid förhöret med

Lars Jivede. Denna uppgift är inte vederlagd, varför innehållet i detta brev varit processmaterial vid tingsrätten. Enligt vad Bertil Burström vidare berättat upplästes de tre breven vid huvudförhandlingen i hovrätten i samband med förhöret med Lars Jivede. Redan av Bertil Burströms uppgifter framgår således att brevens innehåll ingått i det material som hovrätten och Högsta domstolen haft att grunda sin dom på. Lena Ström har vidare berättat att hon vid utförandet av Klemecos talan argumenterat i enlighet med vad som framgår av stämningsansökan och vadeinlaga samt kompletterande skrift till denna. Då annat ej visats finner tingsrätten att hon även i övrigt klarlagt bakgrunden till och förutsättningarna för avtalet. Standardavtalet EÅ 85 innehåller, som Lena Ström påpekat, i det avseende som här är av intresse endast en bestämmelse om att målet för försäljningen skall vara en viss kvantitet, och att bristande uppfyllelse från återförsäljarens sida endast ger leverantören en rätt att säga upp avtalet. Ett åberopande av standardavtalet skulle därför inte ha stärkt Klemecos talan i tvisten mot Jernmanufaktur.

Lena Ström har byggt Klemecos skadeståndstalan på en garanti enligt punkten 3.1, varvid hon utgått ifrån att en garanti innebär ett åtagande om strikt skadeståndsansvar. Denna bedömning från Lena Ströms sida måste anses korrekt. Endast för det fall att Klemecos talan skulle ha byggt på brott mot punkten 5.1 torde det ha varit aktuellt att åberopa allmänna rättsgrundsatsen om vållande i kontraktsförhållanden. Tingsrätten har emellertid ovan konstaterat vilka svårigheter som skulle ha förelegat om talan hade grundats på punkten 5.1.

Hovrätten har visserligen i sin dom konstaterat att det inte har gjorts gällande att det förelegat någon skillnad i styrkëförhållande mellan parterna. Lena Ström har däremot hävdats att hon argumenterat i detta avseende både vid tingsrätten och i hovrätten och hennes uppgift därom vinner stöd av vad som upptagits i va-

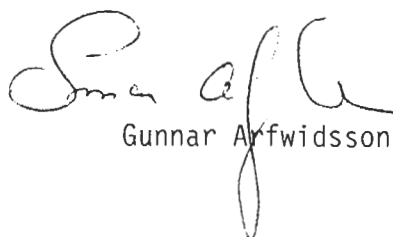
deinlagan. Oavsett vad hovrätten anfört kan därför annat ej anses visat än att Lena Ström framfört denna omständighet.

Lena Ström har vidare berättat att hon tagit fram de omständigheter som enligt Bertil Burström skulle tyda på att Jernmanufaktur genom sitt agerande haft för avsikt att skada Klemeco samt låtit denne berätta därom under förhören. Till stöd för sina uppgifter har Lena Ström åberopat ett avsnitt ur stämmingsansökan, där hon utvecklat Klemecos uppfattning i denna del. Då annat inte är visat finner tingsrätten att Lena Ström inte heller i detta avseende brustit i sin processföring.

Tingsrätten finner sålunda att Lena Ström inte i något av de av Klemeco angivna avseendena varit försumlig då hon förberett och utfört Klemecos talan i tvisten mot Jernmanufaktur. Tvärtom ger utredningen belägg för att hon skött sitt uppdrag med omsorg och skicklighet. Käromålet kan därför inte vinna bifall.

Lena Ström har för egen tidspillan yrkat ersättning med 50 000 kr jämte mervärdesskatt. Lena Ström har agerat som privatperson i rättegången, varför någon mervärdeskatt i denna del inte skall utgå. Mot Lena Ströms kostnadsyrkande i övrigt har tingsrätten ingen erinran.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 401)
Överklagande senast den 15 mars 1996 ställs
till Hovrätten över Skåne och Blekinge

Gunnar Arfwidsson

Carl-Axel Weiertz

Gert Råberg

Fotokopierat riktigt
betyrkas
i tjänsten

